

به نام خدا

بررسی بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور (۱۰):
«هزینه دادرسی موضوع جدول شماره ۱۶ مربوط به تعرفه‌های موضوع
جدول شماره ۵ بودجه ۱۴۰۴»

رضا نیازی

مقدمه

در آسیب‌شناسی نظام دادگستری ایران مسئله هزینه دادرسی از مهمترین موضوعات آن است که مورد توجه منتقدان بوده است به ویژه اینکه در سال‌های اخیر میزان آن افزایش داشته به عنوان نمونه هزینه دادرسی مرحله بدوی در دعاوی مالی از ۱/۵ تا ۲ درصد به ۲/۵ تا ۳/۵ درصد در مرحله بدوی و چهارونیم و پنجونیم درصد در مرحله تجدیدنظر و فرجام افزایش یافته است. به نحوی که در دعاوی با خواسته بالا ممکن است این هزینه بالغ بر چند صد میلیون تومان گردد.

با توجه به مطرح شدن این موضوع در بودجه‌های سنواتی (به‌عنوان مثال موضوع جدول شماره ۱۶ لایحه بودجه سال ۱۴۰۴) در این نوشته ایرادات نظام هزینه دادرسی و مشخصاً ایرادات جدول مزبور مندرج در صفحات ۳۲۶ به بعد لایحه بودجه ۱۴۰۴ مورد بررسی قرار می‌گیرد و در نهایت پیشنهاداتی جهت اصلاح جدول شماره ۱۶ لایحه مزبور ارائه می‌شود.

نقد و بررسی ردیف‌های مربوط به هزینه دادرسی مندرج در جدول شماره ۱۶

۱. در جدول شماره ۱۶ صفحه ۳۲۶ در ردیف مربوط به هزینه دادرسی موضوع بند ۱۲ ماده ۳ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت با توجه به اینکه صلاحیت ترافعی شورای حل اختلاف نسخ شده است و دیگر مبلغ دویست میلیون ریال به‌عنوان نصاب صلاحیت در محاکم دادگستری وجود خارجی ندارد و به‌جای آن صلاحیت دادگاه صلح وجود دارد و نصاب آن یک میلیارد ریال است لذا عدد دوونیم درصد خواسته تا مبلغ دویست میلیون ریال باید به دوونیم درصد تا مبلغ یک میلیارد ریال تغییر نماید. با توجه به اینکه تشکیل دادگاه صلح مورد انتقاد صاحب‌نظران می‌باشد بهتر است این بند اصلاح گردد تا یک ایراد و به تعبیر بهتر ناهماهنگی به ایرادات تشکیل دادگاه صلح اضافه نگردد.

مشخصات لایحه

دوره دوازدهم - سال اول

شماره ثبت:
۲۶۰

گروه حقوق خصوصی

مشخصات گزارش

نوع گزارش:

- طرح/ لایحه
- راهبردی
- نظارتی

شماره مسلسل:

۲۴۰۲۰۴۲۴

تاریخ انتشار:

۱۴۰۳/۱۱/۲۷

۲. در جدول شماره ۱۶ صفحه ۳۲۷ در ردیف مربوط به هزینه رسیدگی به شکایت کیفری علیه صادرکننده چک بلامحل با توجه به اینکه رسیدگی به جرائم و مجازات متخلفین از شئون حاکمیت است لذا هزینه شکایت کیفری نباید درصدی از مبلغ خواسته باشد لذا هزینه دادرسی به صورت درصدی (یک در هزار) در مواردی که مبلغ چک بالا باشد از موانع دادخواهی محسوب شده و نقض حقوق شهروندی است.

۳. در جدول شماره ۱۶ صفحه ۳۲۷ در ردیف مربوط به هزینه درخواست اجرای ماده ۴۷۷ قانون آیین دادرسی کیفری به نظر می‌رسد مبلغ سی هزار تومان کم است و این مبلغ بهتر است همانند سایر دعاوی غیرمالی تا سقف یکصد و هشتاد هزار تومان مندرج در سایر ردیف‌های جدول مزبور افزایش یابد تا از طرح دعاوی واهی و سوءاستفاده از ظرفیت ماده (۴۷۷) قانون آیین دادرسی کیفری جلوگیری شود.

در جدول شماره ۱۶ صفحه ۳۲۷ در ردیف مربوط به هزینه اعاده دادرسی کیفری در دیوان عالی کشور بهتر است اعاده دادرسی موضوع ماده ۴۷۷ و اعاده دادرسی موضوع ماده ۴۷۴ از جهت هزینه یکسان‌سازی شده و نکته مندرج در بند قبل رعایت گردد. به‌طور کلی مقادیر مربوط به هزینه دادرسی یکنواخت نبوده و از تعادل لازم برخوردار نیست به‌عنوان مثال هزینه ثبت برخی از دعاوی در مرحله دیوان عالی کشور یا مرحله دیوان عدالت اداری مبالغی همچون بیست هزار و سی هزار تومان است که مبلغ ناچیزی است و با سایر خدمات رایج در کشور هماهنگی ندارد و بهتر است از حداکثر مبلغ تعیین شده برای دعاوی غیرمالی در مرحله بدوی (مبلغ یکصد و هشتاد هزار تومان) کمتر نباشد. درحالی که هزینه طرح برخی از دعاوی مالی پنج و نیم درصد محکوم‌به بوده که ممکن است در برخی از دعاوی به چند صد میلیون تومان برسد که این عدم تعادل و ناهماهنگی از موارد قابل تأمل در نظام بودجه‌ریزی در خصوص هزینه دادرسی است.

۴. در جدول شماره ۱۶ صفحه ۳۲۶ در ردیف مربوط به هزینه دادرسی موضوع بند ۱۲ ماده ۳ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت؛ اینکه هزینه دادرسی به صورت سه و نیم درصد و چهار و نیم درصد و پنج و نیم درصد در مرحله بدوی، تجدیدنظر و فرجام در نظر گرفته شده بدون اینکه سقفی برای آن ذکر شود بی‌ایراد نمی‌باشد و می‌بایست سقفی برای آن در نظر گرفت. چراکه در دعاوی با ارزش خواسته بالا مبلغ هزینه دادرسی ممکن است به چند صد میلیون تومان برسد درحالی که واقعاً در ازای این مبلغ اخذ شده خدمات متفاوتی معادل مبلغ مزبور ارائه نمی‌شود. لذا می‌توان سقفی برای هزینه دادرسی در نظر گرفت.

در برخی نظام‌های حقوقی هزینه دادرسی تقریباً صفر است و فقط برای اموری همچون هزینه اوراق و... دریافت می‌شود اینکه گفته می‌شود کاهش هزینه دادرسی موجب افزایش دعاوی می‌شود نیز محل تأمل است، چون زمانی که بر اساس قواعد عمومی مسئولیت مدنی می‌توان برای دعاوی واهی مطالبه خسارت کرد دیگر نباید در کاهش هزینه دادرسی تردید کرد. حتی می‌توان شناسایی مسئولیت کیفری هم برای دعاوی واهی مورد بررسی قرار داد.

۵. لازم است متناظر با تغییرات جدول ۱۶ درآمدهای مربوطه اصلاح شده و تغییرات لازم در ارقام داده شود.

نتیجه‌گیری

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ رویه‌ای که از سال ۱۳۹۳ در خصوص هزینه دادرسی ایجاد شده، استمرار یافته است به نحوی که مجدداً ضمن استمرار هزینه‌های ۳/۵ و ۴/۵ و ۵/۵ درصد برای مراحل بدوی، تجدیدنظر و فرجام‌خواهی، سقفی برای هزینه دادرسی دعاوی با خواسته بالا در نظر گرفته نشده است. با توجه به بالا بودن هزینه دادرسی و نارضایتی برخی از دادخواهان نسبت به هزینه‌های

دادرسی پیشنهاد می‌گردد. در پشتیبانی از حقوق عامه مردم، نظام هزینه دادرسی تعدیل گردد لذا مشخصاً پیشنهاد می‌گردد؛ جدول شماره ۱۶ به نحوی اصلاح شود که مشتمل بر موارد ذیل باشد:

در تعرفه خدمات قضایی، جدول ۱۶ ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ ذیل عنوان هزینه دادرسی موضوع بند ۱۲ ماده ۳ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت، پیشنهاد می‌گردد مقادیر دوونیم درصد و سه‌ونیم درصد مرحله بدوی و چهارونیم درصد مرحله تجدید نظر و پنج‌ونیم درصد مرحله فرجام کاهش یابد. ضمناً مبالغ مزبور تا خواسته با مبلغ معینی باشد و برای بیش از مبلغ معین مذکور هزینه دادرسی به نسبت قابل ملاحظه‌ای کاهش یابد و یا سقفی برای آن در نظر گرفته شود.

منبع و مأخذ

[۱] قانون وصول برخی از درآمدهای دولت مصوب ۱۳۷۳.

گزیده سیاسی / مدیریتی (پیامک منتخب)

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ ایراداتی مربوط به هزینه دادرسی وجود دارد از جمله اینکه ارقام مربوط به هزینه دادرسی هماهنگی ندارد در برخی از موارد کاملاً ناچیز و در برخی کاملاً گزاف است ضمن اینکه سقفی نیز برای هزینه دادرسی در نظر گرفته نشده است.